

Učiteljski Tovariš

Glasilno „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: M. Poklukar: Kakšna bodi učiteljska konferenca v duševnem in telesnem oziru? — Fr. Črnagoj: Konfiskovano blago. — Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Gospodarski program.

Kakšna bodi učiteljska konferenca v duševnem in telesnem oziru?

Konferenčno razpravljaj **M. Poklukar**.

Častne naloge, ki mi je danes izročena, sem se lotil z različnimi mislimi, zakaj štiri leta sem v tem okraju*) in tretjič nastopim danes kot referent, a eno leto sem vršil zapisnikarski posel. Vsako leto me najde skupščina očitno med najdelavnišimi udi, kakor bi bil edini zmožen učitelj v slovenskem Kočevju! Tudi bi po mojem mnenju stavljeno vprašanje lažje korenito razložila dva priletna, izkušena voditelja — nego učitelja v srednji službeni dobi, ali kaj se hoče: „Vse znati, mnogo govoriti, nič ali manj delati“ je todobno moderno ravnilo. Naloga moja je po svoji neočrtani vsebini zakrita v nekako tajinstveno meglo, ker ni povedano, ali

*) Poročevavec je služboval takrat v Ribnici.

Uredn.

redna ali izredna, krajna, okrajna ali deželna konferenca; zato morem odgovarjati z ozirom na prostor in čas le s splošnimi opazkami ter glede obravnavne tvarine naštetih šestvrstnih konferenc opozoriti častito učiteljstvo na zakonite določbe.

Konference sploh naj bodo resne! Vsaka beseda, vsak izrek bodi previden ter premišljen; možata samozavest postavodajnega dostojanstva brez nečimerne napuha navdihuj zborujoče obje. Tu ni prostora praznemu govoričenju ali celo medsebojnemu zbadanju, stvarno-ravzvitje naj bodo vse razprave; to velja posebno istim teritorijem, kjer živi ljudstvo in učiteljstvo mešanih narodnosti. Ena sama nepremišljenost je v stanu vneti tam nasprotno vjehre in potem je konec plodovitemu ravnanju; zakaj nobena veda ne zahteva tako mirnih ter nerazburkanih dušnih sil kakor ravno naša pouka in vzgoje, ki koreniti v dušeslovju. Pravica je podloga družabnemu življenju, zato se imajo konferenčni referati pravično ter

Konfiskovano blago.

Fr. Črnagoj.

Neka tajna tesnoba lega človeku na dušo, ko pride v neprijeten položaj, da sega državno pravdnštvo s svojo neizprosno ostro roko v njega zasebno življenje, bodisi da je zagrešil posredno ali neposredno četudi še tako mal prestopek obstoječih državnih zakonov.

Kako pač mora biti človeku pri srcu tedaj, ko so ga spoznali krivem, pa mu zasezajo njega imetje, prostost ali celo življenje!

Tudi učitelj je le premnogokrat državni pravdnik v malem okviru. Njemu naložen je čestokrat važen posel, da razsoja v šoli mlademu svetu preporne zadeve, in da obsoja tu in tam malopridneže v zapor ali celo v izgubo imetka. Pri vsi ti „otročji“ stvari je mnogo resnih in važnih momentov, a mnogo je pa tudi šaljevih in komičnih prizorov, tako da nam stopajo isti v urah počitka nehote pred oči v razvedrilo našega duha. — Tako hočem vam tudi sedaj-le podati nekaj priprostih črtic iz šolskega življenja, opisati vam hočem nekaj prizorov iz konfiskacije v šolski izbi.

Ena najzanimivejših in najljubših prizorov v šoli mi je torej konfiskacija. Strmeli bodete tovariši, ko čujete to, vendar upam, da mi bodete milostivi sodniki, ako vam navedem, da sem 1.) konfiskoval le o priliki motenja šolskega pouka, 2.) da sem konfiskoval le ničvredne pa obenem originalne stvari.

Konfiskoval sem že nekaj let semkaj, in nabiralo se mi je v šolski omari konfiskovanega blaga, da se mi je lice razlezlo vselej v gube veselja, kadar sem je pogledal. To bil vam je majhen muzej vsakovrstnih reči, brez kake vrednosti, ki pa so vendar polnile in motile toliko in toliko otroških duš. Imel sem že obilo zbirko in pripravljaj sem se, da vam napravim ob priliki majhno razstavo ter vam napišem obenem zgodovino slednje konfiskovane stvari.

Toda tovariši — — — te zbirke ni več! Potres mi jo je raztresel, da vam moram sedaj-le le po spominu opisati nekaj konfiskovanih predmetov, če tudi z manjšim uspehom.

Kaj vse ne zanima otroka, osobito vaškega, nerazvajanega otroka!

enakomerno razdeliti med vse učiteljstvo, da je sleherniku omogočeno, pokazati svoje duševne vrline.

Skupščine naj bodo kolegijalne! Kdor je opazil kaj napačnega, naj vselej ustno ter dobrohotno prej skuša to odpraviti, ne čaka naj slastno bližnje konference ter ne bije ob veliki zvon, kakor bi bil našel nov del sveta. Pomisliti je, da konference in osebe minevajo, a konferenčni zapisniki ostajajo in bodo ostali: „Ko mene in tebe na svetu ne bo.“ Vobče naj si učiteljstvo dobro zabiči dejstvo, da isto v slučaju brezpomenskega prestopka toži jezero jezikov, kadar pa se mu godi čutna krivica, vse molči. Zatorej tak človek, ki narekuje brez potrebe v zapisnik malenkosti, ne koristi šolstvu s tem čisto nič, temveč mu s podobnimi neslanostmi hudo škoduje; zakaj v zapisniku se bode bralo in to Bog ve po kakovem bravcu še v poznih letih, kakošno učiteljstvo je današnji čas osrečevalo človeštvo in kdo ve, katerega bode čitatelj obsodil — črnivca, črnenca ali pa oba.

Občevanje bodi parlamentarno! Ostri izrazi, če so se rabili, naj se ne beležijo; a šolski zakoni imajo biti na zborišču, da se v prepirnem slučaju lahko loco rei sitae porabijo. Obžalovanja vredna bi bila konferenca, kjer bi se provokovalo nasprotje, strast in sovraštvo. To škoduje ugledu, ne hasne pa tudi učiteljskemu telesu, ki je itak preveč razpostavljeno učenčevim hudomušnostim. Sploh naj predsednik vodi skupščino tako izobraženo, da se je bode učiteljstvo veselilo in ne, da se bode povpraševalo, kaj in kako bode, ali da se je bode še balo; dostavi se vedno dnevni red pravočasno učiteljstvu, da se more spodobno pripraviti, nikoli pa ni šele v zadnji uri učiteljstva obveščati o njenem vzporadu. Odločenega začetka se je točno držati.

Konference naj bodo temeljite! Če površnost ni nikjer dobra, bi jo najmanj odobral pri učiteljskih skupščinah. Redko se zbiramo, glejmo torej takrat, da bode zbor plodonosen. Obravnave morajo pokazati, da se je govornik res trudil ter veliko mislil, preden je spravil skup nenavadno visoko ali globoko stopnjo gradiva. Svet je hitro zvedel za naše tesnoprikrojene dijete, gorje tedaj šoli, kadar bi se upravičeno reklo, da je pri konferencah

glavna reč — zabava. Podrobno in neustrašeno branimo pri skupščinah „našo pravdo“ in ne slavimo ljudi, ki imajo za šolo in učiteljstvo več negativnih kakor pozitivnih zaslug.

Skupščine imajo biti vzpodbudne in poučne! Mislimo si, častita gospoda, zagorskega učitelja v zimskem času. Nikjer razvedrilne družbe ne zabave! Okrog njega, nad njim in pod njim sneg in led; sosed mu je volk, sosedova sova. Dejal bi kdo: „Bere, poje, gode naj; divjačina ali karte in kegljišče mu vedre ure etc.“ Temu odvrnem: „Od šestega leta do groba smo pri popirju; lov, igre in glasba tudi ne morejo vedno zadostiti duševnim težnjam olikanca, kdo bi se torej čudil, da si tak želi semtertja med tovaršijo.“ Pravo razvedrilo, istinita duševna opora so samotnemu učiteljstvu okrajne konference. Tu občuje s svojimi stanovniki ter je prost vsaj za časek zemskih težav in njihovih pilepkov; skrbimo, da bode odšel v življenski boj zadosti podkrepjen v svoje samotarstvo, saj preteče zopet leto in dan, preden se snidemo. Gledati pa je po možnosti tudi na to, da bi bile okrajne skupščine vsako leto na drugem mestu, potem bode vsakemu izmed učiteljstva mogoče, svoj okraj dobro spoznati.

Pri konferencah ne pogršajmo dostojnosti! Konferenčni prostori naj so snažni, videti se mora, da se godi ob ti priliki nekaj nenavadnega. Skupen in posamezen nastop konferenčnih členov ima biti vreden ljudskih odgojiteljev. Pomnite, da nas recimo iz vsega okraja zbrane, vključ poedinemu preziranju, dobro pregledujejo in uprav skeptično presojujejo. Varujmo se torej z najmanjšo nedostojnostjo onečastiti prekrasno stavbo veličastne šole.

Konference ne smejo biti odročne! Svetel, lahko pristopen in prezračen naj bo njihov kraj. Pri krajnih skupščinah naj bo tudi toliko stolov, kolikor je udeležencev. Zborujoče učiteljstvo siliti v nepometeno sobo, v neoprane in še gorke šolske klopi, kjer so pred trenotjem sedeli učenci, se mi zdi nezakonito, nedopustno ter še manj kolegijalno. Ne le, da se v klopih prav lahko nalezejo kužne bolezni, notranje in kožne, temveč se pod-

Bilo je nekega dne, ko zapazim učenca, ki je prešteval fižol. Dvomil sem, da bi se iz ljubezni do računstva vadil v lepopisni uri višje matematike na fižolu, radi tega se mu začudim, rekoč:

„I — čemu pa preštevaš sedaj-le fižol, in čemu ga sploh imaš v šoli? — Brž ga stresi, vsega kolikor ga imaš, na mizo!“

Deček uboga, pa strese fižol iz enega žepa.

„Ga imaš še kaj? — Le ven ž njim!“ — In res, deček prične še drug hlačni žep izpraznjevati, da je bilo kmalo fižola za dobro perišče na šolski mizi.

Čudil sem se ti izvanredni navdušenosti do fižola in pričel sem mlademu „fižolofu“ v duhovitih besedah dokazovati, da je fižolek prav izborna postna jed, da pa nikakor ne dovoljujem, da bi mi ga v šoli prešteval in po sobi raztresal, in mu radi tega enkrat za vselej prepovedujem enak sport.

„Ja, saj ga ima Boltovčev Jaka tud!“ oglesi se mi deček v svoji škodoželjnosti.

„Brž s fižolom na mizo!“ — In sedaj se je pa začelo: Boltovčev Jaka izdal je Štremljevga Janeza, ta pa Drinovčevga Jožo, ta zopet Cuckovega Franceta itd. —

da je bil redek učenec, kateremu bi ne bilo treba prazniti svojih žepov.

Kúpec fižola na mizi pa je rasel, se množil in se širil, da bi ga bilo za prav obsežen lonec. To je bilo fižolnih zvrstij — dovolj za najobširnejšo fižolovo študijo. Tu je bil fižol, fižolek, fižoličica, grahar, črešnjevce, prepelčar, ribničar in celo tolsti turek.

Otroci igrali so med seboj sicer jako nedolžno igro, da so si zbijali fižolova zrna z dlani ali iz klobuka, vendar je moralo v šoli in krog šole biti poslej konec te zabave.

Neka posebnost pa je bila „brklja“, katero je moral imeti v zgodnji spomladi vsak otrok, da se je čutil srečnega. Bila je to kratka, 1 dm dolga kost, najboljša iz svinjskih krač, pri sredi dvakrat preluknjana, skozi luknjici pa potegnjena mala vrviča navskriž. Ta kost, primerno sukana in nategovana, vrtela se je z lahnim brnenjem zdaj na eno, zdaj na drugo stran.

To je bilo nekoč teh brkelj na mizi — velikih in malih, koščenih pa tudi lesenih, katerih so se posluževali otroci, katerim ni prišla primerna kost pod roke.

Ko je postalo v pomladi vrbje muževno, tedaj so postali moji vaški otročaji nad vse muzikalični in imel

ložno učiteljstvo s tem brezmiselno tira v nevarnost, da pobere za učenci rdeče ali umazano-rumene mrčese, kateri poslednji bi za dolgo časa (če ne za zmirom) uničili osebno čast učiteljevo in še bolj učiteljičino, ako bi se morda na poti domov našla ostudna žuželka na suknji, krilu ali v laseh. Kjer ni prostora za stole okrog šolske mize, naj bo skupščina v pisarnici ali kabinetu, v privatnem stanovanju zopet ne, ker bi dotičniku lahko predbacivala njegova družina, da ji opravo pokvarja, da jo moti v mirni posesti etc.; a učiteljstvo zopet ne more ondi prosto zborovati, ako so vrata le priprta in — četudi so zaprta — se skozi nje ali tanki zid sliši, s tem pa je pokopana konferenčna tajnost.

Konference naj so vsestranske! Šolstvo z vsemi svojimi priteklinami odsevaj agilnim skupščinam. Tu se obdeluj pedagogika, šolsko gospodarstvo, v kolikor je v dotiki z učnimi sredstvi, tu se naj prijavljajo prošnje, nasveti in želje, opombe in pritožbe, ako ni pritožne knjige in če niso ustne izdale. Konference so ono polje, po katerem bi jaz cenil rodovitost šolskega ozemlja in mislim, da se ne motim, če rečem, da bodo prišli časi, ko bodo po konferencah sodili razvitek istočasnemu šolstvu, kakor sodijo sedaj kulturo pokrajinam po velikosti porabljenega mila. V posnetek povedanega stavim končno ta nasvet:

I. Krajne konference se imajo v bodoče vršiti v posebnih sobah; kjer to ni mogoče, naj se v osnaženo šolsko sobo postavi okrog mize toliko stolov, kolikor členov šteje skupščina.

II. Okrajne učiteljske konference naj bodo vsako leto na drugem pripravnem kraju; deželne skupščine naše pa naj se zaradi resnosti časa, v katerem živimo, sklicujejo če že ne vsako tretje, vsaj vsako šesto leto.

Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju.

II.

Gospoda moja! Premišljujočim bedno stanje učiteljskega stanu, se nam vsiljuje nehote vprašanje: Ali plačujeta dežela in država svoje uslužbence sploh tako slabo, živijo li drugi uslužbenci, s katerimi bi se

je vsak po dvoje, troje piščalij, na katere so godli, pihali in piskali tako energično in virtuozno, da so ti glušela ušesa!

Oj koliko piščalk in piščali potovalo je v mojo nenasitno omaro, kar pa ni vse nič pomagalo — vsak napravil si jih je pozneje še enkrat toliko! — Prigodilo se je, da je pričel paglavček takoj v odmoru delati nov instrument, na kar je zapadel konfiskaciji za teden dni tudi pipec.

Nerad sem konfiskoval jestvine, a čestokrat se le ni bilo mogoče temu ogniti, in čuditi sem se moral ob takih prilikah, kolike zaloge čespelej, krljev in orehov so prihajale pri otrocih premožnejših staršev na dan. Pač so morale biti otroške oči večje, kot njihov želodec, zakaj da bi bil zadnji zmožen tolike razteznosti, da bi bil spravil vso tako zalogo pod svojo streho, je vendar-le dvomljivo.

Kritična dneva sta vselej dneva o sv. Miklavžu in na pepelnico. Takrat pa mora učitelj na vsak način zatisniti oboje očij skoraj popolnoma, ako noče, da bi prihajali na mizo konjički z obligatno piščalko, mične trolke, črni parkeljni ali celo mastni „krofi“ in drugo pecivo.

(Dalje prih.)

mogli učitelji tako po svoji naobrazbi kakor po svoji važnosti primerjati, tudi tako ubožno?

O, nikakor ne! Ne v deželni, pa tudi ne v državni službi ni človeka, ki bi za svoje delovanje bil razmeroma tako slabo plačan kakor učitelj. So slojevi človeške družbe, ki so za svoje poslovanje, ki ne donša človeštvu večjih koristi, ki ne tirja posebne stanovske naobrazbe, ne večjih duševnih in telesnih sil kakor naše, znatno bolje plačani. To so med drugimi n. pr. državni in deželni uradniki XI. do IX. činovnega razreda.

Da dokažem to trditev, si bom dovolil njih delovanje in istega važnost za človeško družbo kratko primerjati z našim, a izjavim že naprej, da mi niti na um ne pride, žaliti ali poniževati častiti uradniški stan.

Začnimo pri naobrazbi.

Marsikateri teh uradnikov ne investira za doseg svojih službe in ž njo zvezane plače nikakoršnega kapitala, ker mu zadostuje vojaški certifikat, drugi pa veliko manj kakor učitelj, ker potrebuje samo nižjo gimnazijo ali nižjo realko, tedaj naobrazbo, ki omogoči učiteljskemu pripravniku šele vstop v I. letnik učiteljišča. Njih delovanje v uradu ne zahteva posebnega duševnega ne telesnega napa, ker se omejuje večinoma na izvrševanje obstoječih fakt in činov, katere so že drugi uredili in ker nimajo mnogo osebnega opravka s strankami.

Oni se po svojih stanovskih lastnostih nimajo brigati za blagor in napredek človeštva, ampak morajo le točno izvrševati svoje stroge predpise. Oni nimajo računati z nobeno individualnostjo, njim so vse stranke enake.

Oni so uradniki le v predpisanih uradnih urah, zunaj urada so lahko povsem privatni ljudje, ker jim za izvršbo svojega vsakdanjega dela ni treba nikakoršne priprave in lahko vse uradne stvari v uradu rešijo. Česar en dan ne zmorejo, odložijo lahko za drugi dan. In če imajo gg. uradniki na dan nekoliko več uradnih ur kakor učitelj, je to le na videz večje obremenjenje, ker, kakor smo videli, opraviti more učitelj skoraj samo polovico svojega posla v predpisanih uradnih urah.

Njihovo uradno delo ima torej jako malo produktivitete in skoraj nikakoršnega vpliva na razvoj človeške omike.

Zunaj urada žive ti gg. uradniki večinoma zase in se navadno ne udeležujejo javnega delovanja, če so pa člani kakih društev, ostanejo skoraj zmeraj le pasivni.

Posebno za probujo naroda ne morejo in vsled svojih višjih vplivov ne smejo mnogo storiti.

Poslovanje teh gg. uradnikov, ki so velikanski državni upravi sicer neobhodno potrebni, torej glede svojih koristi in svojega vpliva na človeštvo ne nadkriljuje našega, ono ne zahteva niti tolike naobrazbe, ne toliko duševnega in telesnega napa kakor naše, in vendar uživajo ti gospodje, ki živijo še vrhu tega le v večjih krajih, nepri- merno večjo plačo kakor mi.

Njihova najnižja plača brez doklade je ravno tolika kakor naša v I. plačilnem razredu, t. j. 800 gld., najvišja pa še enkrat tolika, t. j. 1600 gld.

Mi gg. uradnikom nikakor ne zavidamo njihovih plač, temveč jim privoščimo še boljših, a tirjamo, da omogoči človeška družba tudi nam stanu primerno življenje in nam odkáže vsaj iste plače kakor jih uživajo uradniki XI. do IX. čin. razreda.

Dokler se ti naši zahtevi ne ugodi, misliti moramo, da smatra človeška družba naš poklic malo častnim in najmanje vrednim, kar bi nas v izvrševanju naših dolž-

nostij znatno oviralo, ker kdo se naj ogreva za stvar, katero merodajni činitelji tako malo cenijo in s preziranjem plačujejo? Kdo naj ostane še navdušen učitelj, če vidi, da se vsak drug posel razmeroma bolje plačuje nego vzgojevanje in naobraževanje človeštva?

Bo-li človeštvu na korist, ako se idealizem v nas popolnoma zaduši, ako se iz učiteljskega stanu izsilijo vse boljše moči in se istemu posvetijo le oni elementi, ki vsled raznih vzrokov niso mogli dobiti boljše službe? Bo-li človeška družba kaj pridobila, ako bodo v šoli delovali sami „najemniki“, sami kruholovci, ki bodo svoj posel opravljali le mehanično, samo da vsaj na videz zadoste postavnim tirjatvam? Bi bila to še šola, kakor jo tirjajo Komensky, Pestalozzi, Slomšek in drugi znameniti pedagogi, bi-li mogla taka šola zadostiti nalogi, kakoršno ji določa sedanji šolski zakon? Ne in stokrat ne!

Če kje, velja pri nas izrek: vsakdo ne velja za učitelja, ampak pravi učitelj se mora roditi. Dajte torej učiteljem tako plačo, da bodo mogli dostojno živeti, da se bo vsakdo, ki bo čutil v sebi poklic, posvetil temu, in da bodo oblastnije mogle izraziti le najboljše moči.

Če so uspehi šole že sedaj pri teh žalostnih razmerah tako vidni, koliko bolj bodo šele tedaj, če bodo v njih delovali zadovoljni, izborno naobraženi učitelji, polni navdušenja.

Če se nam odkažejo dostojne plače, bo tudi v nas sedaj oživela že umirajoča vera v ideale, z ljubeznijo se bomo prijeli svoje svete naloge, in uspehi ne bodo izostali.

Za nas potrošeni denar ne bo zavržen, temveč bo z boljšo šolo donasal človeški družbi največji dobiček.

Naravnost neprecenljive so pa koristi, katere bi imel naš slovenski narod od dostojno plačanih učiteljev in od boljše šole. Če komu, je potrebno vsestransko naobraženo našemu revnemu, v kulturi zaostalemu narodu, da se ojači in osamosvoji ter ne utone v morju obdajajočih ga sovražnikov.

Gg. poslanci! Na Vas bo sedaj, da v dejanju pokažete, kako cenite našo kulturno delo, da dokažete kot udje človeške družbe, koliko Vam je za vesoljno človeško naobrazbo, da kot člani in poklicani voditelji slovenskega naroda izrečete, naj dobi li naš narod boljšo naobrazbo, ali naj na veke zaostane za drugimi, da ostane večni hlapec in se mu nikdar ne izpolni želja, biti na svoji zemlji svoj gospod.

Gg. poslanci! Vi ste glasovali za izboljšanje plač deželnih uradnikov, dasiravno ste dobro vedeli, da bo malokateri Slovenec te dobrote deležen; sedaj pa, ko se urejuje plača učiteljev cele dežele, pridemo i mi na vrsto, ki smo Vaši, ki največ storimo za narod naš, ki med narodom živimo in ga v vseh strokah podpiramo; naša plača ostane do malega le v narodovih rokah.

Skoraj vsak izmed Vas, gg. deželni poslanci, toži pri svojih poročilih, da je razmerje v deželnem zboru tako, da ne morete ničesar doseči v kulturne namene svojih volilcev, tukaj se Vam ponuja prilika, da narodu znatno pomagate na drug način.

Izgovor, kaj poreko volilci, naj Vas nikakor ne plaši, saj bo imel od boljše šole vsakdo posebno korist. Kaj pa naj poreko, če se dajejo podpore za šport in druge stvari, ki jim ničesar ne koristijo?

Tudi to naj Vas, gg. poslanci, ne moti, da nas je mnogo. Mi tega nismo sami krivi. Kje pa drugod dobivajo uslužbenci radi tega manjšo plačo, ker se jih mnogo

potrebuje? Če se dobi za puške, topove, za šport in vse drugo vedno denar, kolikor ga je treba, zakaj bi ga za nas ne bilo, zakaj bi se hotelo štediti ravno pri nas, kjer bi se štedljivost kruto maščevala nad celim narodom, nad vso državo?

Zaupljivo se torej obračamo do Vas, da nam z ozirom na naše preimenitno kulturno delovanje že v prihodnjem zasedanju deželnega zbora izposlujete in nakažete dostojne plače, ki nas ne bodo več poniževale pod najnižje vrste uradnikov.

Dovoljujem si pa Vas pri ti priliki še posebno prositi, da se z vso močjo uprete ureditvi naših plač po krajevnem sistemu.

Da isti ni nikakor opravičen, sem dokazal že poprej, a stvar ima še drugo žalostno stran.

Kakor je pokazala zadnja uvrstitev šol iz III. v II. plačilni razred in pa razdelitev draginjske doklade, skrbi večina deželnega zbora v prvi vrsti le za zgornji in srednji Štajer, dočim se spodnjega Štajerja kolikor mogoče le malo spomni. Zakaj dela tako, nam pove dovolj jasno dejstvo, da je v Celju mestna šola v I., okoliška pa v II. plačilnem razredu.

Ako torej hočete, da bomo mi v isti meri deležni izboljšanja kakor naši nemški tovariši, delujte na to, da se odpravi krajevni in uvede osebni plačilni sistem.

Naravnost smešen je izgovor, da bi potem učiteljem manjkalo nagona k točnemu izvrševanju svojih dolžnosti, kakor da bi se službe na šolah z boljšo plačo res oddajale le zaslužnim učiteljem, ki so poprej uživali plačo nižjega reda.

Gospoda moja! Očrtal sem Vam kratko naše narporno delovanje, našo korist za vesoljno človeštvo, odkril sem Vam naše bedno življenje ter povedal, česa želimo. Če sem govoril dovolj jasno in dovolj prepričevalno, bodo pokazala Vaša dejanja. Dal Bog, da bi bila ista v prid naroda našega in cele države.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

(Dalje.)

Položite roki na glavo — položi! Roki na — klop! Roki pred — se! Roki na klop! Plosknite z rokama — ploskni! Primite se za nos — primi! Roki na — klop! Roki pod — klop! Roki na — klop!

Glejte na-me — glej! Glejte proti durim — glej! Glejte v okno — glej! Prikimajte z glavo — kimaj! Odkimajte z glavo — odkimaj! Poglejte v peč — glej! Zasmējajte se vsi obenem! Vidite, koliko že znate!

(Te in enake vaje dela učitelj z otroci vred. Take vaje se ponavljajo vsaki dan, posebno kadar so otroci utrujeni ali nepazljivi.)

Vi hodite zdaj v šolo. Otrok, ki hodi v šolo, se imenuje šolar. V šoli se učite, zato se imenujete tudi učenci. Kaj si torej ti, ker hodiš v šolo? Šolar sem. Kaj si zato, ker se učiš? Učenec sem. Kaj si ti, Anica J.? Učenka sem. Recite vsi dečki: „Učenci smo.“ Ve, deklīce: „Učenke smo.“

Kdor hodi z vami v šolo, ta je vaš součenec (součenka) I. Imenuj mi kakega součenca! J. je moj součenec. R., imenuj mi kako součenko! K. je moja součenka. itd.

Učenci morajo biti v šoli mirni in pazljivi, svojim součencem pa postrežljivi. Taki učenci so pridni učenci. Pridni učenci pridejo vsaki dan ob pravem času v šolo. Vi hočete biti tudi pridni učenci, zato morate tudi vsak dan in ob pravem času dohajati v šolo. Kdo hoče biti torej priden učenec? Priden učenec sedi v šoli ravno, roki ima na klopī, a s hrbtom je naslonjen na naslonjalo. Kadar ga pokličem, prav hitro vstane in potem stoji prav ravno in mirno in glasno govori. Pokažite s prstom vsak svoje sedalo, naslonjalo! Dobro! Sedite mirno!

Pridni otroci radi poslušajo lepe povesti. Kdo mi zna še povedati povest, kojo sem vam pripovedoval danes dopoldne (včeraj, poprej)?

Ker ste bili danes pridni, hočem zopet povedati neko lepo povest. Pozor! Na tej podobi vidite dva psa. Prvi se imenuje Rujavček, drugi pa Belček. Kako se imenuje prvi? Kako drugi? Belček je dobil v kuhinji kost. Ker pa ni bil lačen, je ni takoj oglodal, ampak jo hoče shraniti za drugi čas. Splazi se torej za hlev in tam zakoplje kost v nekem kotičku. Sosedov Rujavček pa vidi od daleč Belčka, ko nese mimo kost, a ne vidi, kam jo je skrīl. Rujavček bi bil rad izvedel, kje je kost, da bi jo ukradel in oglodal. Pride torej k Belčku in mu reče:

Belček moj, poslušaj me!

Nekaj skrivno vprašam te:

Kam si lepo kost dejal,

Da ne bo je tat ukral?"

Gospod Belček pa ni bil tako neumen. Poznal je Rujavčka in vedel, da je tat, ki mu hoče kost ukrasti in oglodati. Zato reče Rujavčku:

„Kam sem skrīl jo, ne povem,

Da si zvīt, to dobro vem.“

Rujavček, pes, hudoben, gre iskat, išče dolgo, voha in koplje. Tam za hlevom vendar najde zakopano kost. Že jo drži v svojem gobcu, kar priteče Belček, zgrabi ga za vrat in strese ter mu pravi: „Greš, ti, grdi tat!“ Rujavček pa cvīli in teče domu, kar ga neso noge.

Ali vam je všeč ta povest? Kako se imenujeta ta dva psa? Kdo je dobil v kuhinji kost? Kdo mu jo je ukradel? Katerega imate najraje?

Veseli me, da že toliko znate in da me tako pridno poslušate; zato vas bodem naučil sedaj-le lepo pesmico, ta se glasi:

Če otroci pridni so, se potem radujejo,

In ko vsi dobre volje so, pa delajo tako, pa delajo tako:

(Pri teh besedah naj učenci posnemajo kako delo, n. pr. kakor bi drva žagali, mlatili, sejali, šivali itd. Tu naj učitelj postavi enega učenca v vzgled, da ga drugi posnemajo. Malim učencem je to najveseleja burka.)

Najprej naj se otroci navadijo besed po stavkih, potem naj šele pojo! Petje blaži duha in ogreva srce pa tudi lika jezik. (Napev glej: Iv. Lapajne: „Prvi pouk“ str. 109.)

Za danes bodi dovolj. Ker moramo vsako delo začeti z Bogom in tudi končati z Bogom, zato bomo tudi mi kakor pred ukom, tudi sedajle po uku molili in se ljubemu Bogu zahvalili za vse, kar smo se naučili. Vstanite! Naredite križ tako, kakor vidite mene. Jaz bodem molil prav glasno, vi pa za mano nekoliko bolj tiho izgovarjajte besede.

Zdaj smete pa iti domov. (Učitelj razloži otrokom, kako naj spravljajo svoje stvari in obleko, kako naj gredo iz klopi, kako naj hodijo po mostovžu, po veži itd.)

Pridni otroci hodijo vsaki dan in vedno o pravem času v šolo. Ker ste tudi vi pridni, zato pridite popoldne (jutri) ob . . . uri zopet v šolo. Kam se boš vsedel popoldne (jutri)? Zraven katerega součenca? Popoldne (jutri, prinesite seboj tako-le ploščico in tako-le dolgo porezано pisalo. K ploščici pa privežite tukaj-le tako-le dolgo nitko, na nitko pa tako-le gobico, da boste ž njo pobrisali ploščico. Pridni otroci ne brišejo ploščice s prsti. Mater pa prosite, da vam dado še eno cunjico, s katero boste posušili mokro ploščico. Kaj boš popoldne (jutri) prinesel seboj? Kaj še? Le zapomnite si dobro, kar sem vam naročil!

(Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

(Dalje.)

39. Tretja posebnost kranjskega šolstva.

Ta se glasi: Na Kranjskem niso najslabše plačani učitelji. — Zdaj se pa oddahni malo, čestiti čitatelj.

Ko se oddahneš, čitaj dalje. Čuj vendar še enkrat: Na Kranjskem niso najslabše plačani učitelji. Da, učitelji te kronovine se od 1. vinotoka 1898 še celo zavidajo, ker niso najslabše plačani. Kako veseli bi bili učitelji nekaterih drugih kronovin, ko bi imeli tako mastne plače, kakor jih imajo na Kranjskem. S tem pa še ni nič rečeno. Tacih plač, kakoršne zaslužijo pedagogi na Kranjskem, še dolgo ne bodo imeli. Ali dokazano je pa, da drugod učitelji životarijo — kajti to se ne pravi živeti — še pod neugodnejšimi razmerami, da se jim mnogo, mnogo premalo plačuje njih plemenito kulturno delo. Saj je vendar dokazano, da je v Avstriji 10.132 učiteljev, ki imajo manj nego 400 gld. plače in 1423 jih je, ki še celo 200 gld. nimajo. Na Kranjskem pa je vendar prva plača učiteljeva 400 gld., ravno toliko kolikor na Dunaju. Seve, pri tem se vedno omeni, da so ti učitelji provizorični, da se jim potem, ko postanejo stalni, tako poviša plača. Dobro. Toda naj se omeni tudi ob enem, da imajo provizorični državni sluge najmanj tudi 400 gld. plače, in da se jim poviša po novi uredbi njihovih plač njih dnevni zaslužek na 1 gld. 50 kr., med tem ko bodo provizorični podučitelji še dalje kultivirali narod za 1 gld. 10 kr. na dan. A do 1. vinotoka 1898 še tega niso imeli.

Poglejmo pa še dalje. Celih 61 učiteljev na Kranjskem ima pa celo 800 gld. letne plače. Toda večina teh mož je že morala osiveti v svoji službi, morala je kultivirati narod že takrat, ko si je moral učitelj še pri kmetih pobirati svoj krompir, moko in fižol. Sedaj si pač to robo lahko kupijo pri kupcih. Osemsto je tedaj najviša učiteljska plača na Kranjskem. Toda ali ni ravno taka najnižja plača državnih uradnikov? Tu vidimo pa zopet čuden slučaj, da s tisto plačo, s katero začena uradnik, končava učitelj. Pač poreče kak modrijan: učitelj ima pa še doklade. Dobro, ali uradnik jih ima tudi, in te znašajo dostikrat več nego učiteljske. In uradnik ima še poleg tega prednost, da pride v višji plačilni razred, kjer ima več plače nego 800 gld., in potem tudi višje doklade; učitelj pa kar nič več. Reči se mora pač, da učitelji na Kranjskem niso najslabše plačani, da pa o primerni plači se nikakor ne more govoriti. Dati se jim mora taka plača kot uradnikom. Ali se treba bati, da se bodo potem preobjedli, vsaj se tudi še noben uradnik ni.

40. Še druge posebnosti kranjskega šolstva.

Na Kranjskem se ne spoštujejo učitelji tako, kakor zaslužijo. — Nekateri pravijo: „Mi jih ne spoštujemo, ker se ne vedejo vsi tako, kakor bi želeli.“ Kajpada; kranjski učitelji naj bi se ozirali na vsako željo. Ravno tisti, ki tako govore, se često najmanj ozirajo na želje drugih. Učitelji že dobro vedo, kaj je prav, ali kaj ni prav; a drugi ljudje dostikrat ne vedo tega. Ali se morda drugi stanovi vedno obnašajo tako kakor bi bilo želeli? Ali so drugi stanovi res brez grehov? Ali niso ti klevetniki učiteljstva največ sami največi grešniki? Ako bi se nanje zmetalo toliko kamnja, kakor se ga na učiteljstvo, v kratkem bi bila polovica kranjskih buč razbita. Seve, kadar je treba dokazov za kak zločin učiteljstva, takrat se navadno potulijo ti klevetniki tako, kakor so se tisti svetopisemski Hebrejci, kojim je dejal Kristus: Kdor je z vas brez greha, pa vrzi prvi kamen na to žensko!

Drugim na Kranjskem so učitelji zopet premalo učeni. Ti pa dostikrat še manj vedo nego učitelji. Kaj že pravi nemški pregovor? „Dummheit und Stolz wachsen auf einem Holz.“ Če je res komu naobrazba učiteljska premala, naj se poteguje na vse kriplje, da se podeli vsakemu učitelju prilika, da se bolj izobrazí. S samim čenčanjem se ne bode doseglo nič.

Resnica je pa ta: Učiteljstvo na Kranjskem se spoštuje zato premalo, ker ima ta stan premalo postavno zajamčenih pravic, in pa zato, ker ima premalo plače. Na Kranjskem je tisti mož, ki ima pod palcem groš. To je vse. Zato bi ne bilo nič preveč, ako bi se dale kranjskim učiteljem take plače, kakoršne imajo državni uradniki od enajstega do devetega razreda. Ali morda misli kdo, da se bodo potem učitelji kar zadušili v bogastvu? Saj se še tudi noben državni uradnik ni.

Na Kranjskem pride na enega učitelja po 90 učenčev. — To je jako mnogo. Samo na Primorskem, v Galiciji in Bukovini jih pride še več. To se pravi vendar: trpinčiti učitelje, trpinčiti otroke; to se pravi: delati z vso silo na to, da bi se otroci ne naučili ničesa. To se pravi: hoteti dokazati, da pouk v sedanji šoli ni za nič, da sedanja šola še te malenkostne svote ni vredna, koja se potrosi na leto za-njo, in še marsikaj drugega. — In pri vsem tem so mnogi kranjski učitelji celo vzorni.

Kar se pa tiče stroškov za kranjske šole, o teh naj bi pa raje molčali ljudje. Vsak šolar stane Kranjsko deželo na leto celih sedem goldinarjev. Samo v Galiciji in Bukovini stane manj, namreč šest goldinarjev. Ti deželi sta seve vzorni vsem onim, ki se na vse kriplje upirajo višim učiteljskim plačam. Zakaj si neki ne jemljo v izgled Dolnje Avstrije, kjer se potrosi za vsakega šolarja na leto po 20 gld.?

Na Kranjskem pridejo na 100 km² po tri šole. — To je zopet prav posebna posebnost kranjskega šolstva. V tem obziru naj bi se Kranjci zopet ozrli malo čez meje in videli bi, da pride na Češkem, Moravskem in v Šleziji na 100 km² celih deset šol.

Zato je pa med kranjskim prebivalstvom 33 odstotkov analfabetov, t. j. taci, ki ne znajo niti čitati niti pisati; na Češkem pa le nekaj čez pet odstotkov.

Tako cvete naše ljubo kranjsko šolstvo. Zdaj pa le recimo brez vsega strahu: Mi smo mi! (Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Ustavoznanstvo. Izdalo in založilo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ v proslavo petdesetletnice slavnega vladanja Nj. cesarskega in kraljevega Apostolskega Veličanstva cesarja **Franca Jožefa I.** Spisal Fran Orožen, profesor na ces. kr. učiteljišču v Ljubljani. Z 51 slikami državnih in deželnih grbov, redov in odlikovanj. Mehko vezana knjiga stane 1 gld. V Ljubljani. Natisnila Rud. Miličeva tiskarna 1899. — Brez te knjige bi ne smela biti nobena šola in sicer ne samo zaradi nje lepe vsebine, ampak tudi zaradi krasnih slik državnih in deželnih grbov, redov in odlikovanj. Take knjige še nimamo Slovenci, zato jo prav toplo priporočamo. Slike državnih in deželnih grbov, redov in odlikovanj stanejo „Slovensko učiteljsko društvo“ mnogo novcev, zato pričakujemo, da bodo šolska vodstva pridno segala po nji. Po pošti velja knjiga 5 kr. več.

Vestnik.

Nadvojvoda Ernest †. Dne 4. mal. travna zjutraj je umrl v Arku nadvojvoda Ernest. Pokojnik je bil rojen leta 1824. v Milanu. Leta 1859. je bil zapovednik konjskega voja, pozneje vojni zapovednik v Ljubljani. Leta 1866. se je udeležil bitke pri Kraljevem Gradcu in bil potem vojni zapovednik v Gradcu. Leta 1868. je zapustil vojaško službo in se je umaknil v privatno življenje.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Klinar Franc, učitelj v Hrušici pri Ljubljani, 1 gld.

Učiteljski konvikt: G. Rudolf Piš, učitelj v Cerknici, na knj. kr. podr. št. 20. 6·20 gld.; gdč. Ivanka Velepíč, učiteljica v Št. Petru na Krasu, na knj. kr. podr. št. 146. 7·20 gld.

Umrl je g. Koželj Jakob, učitelj v Dvoru pri Žužemberku. N. v m. p.!

Upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ je sklenil v seji dne 3. t. m., da bo razširil delokrog „Zavezi“ ter je prekrstil v „Zavezo avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev po Dalmaciji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem“. Nova pravila, ki jih je sestavil direktorij, je upravni odbor odobril ter sklenil, da bo letošnja glavna skupščina „Zaveze“ dne 7., 8., 9. in 10. kimovca v Gorici.

Spomini na cesarico Elizabeto. Dr. Christomanus objavlja v „N. F. P.“ novo vrsto spominov o blagopokojni cesarici Elizabeti, po katerih posnemamo naslednje:

O nekem čitanju povestij Dostojevskega je govorila cesarica tudi o ženskem yprašanju in je rekla: „Ženske naj bodo svobodne! One so često vredneje tega, nego pa možki. Manj ko se učijo, toliko vredneje so, kajti potem vedo vse same iz sebe.“

Nekdaj je prišel cesar k cesarici, ko se je ravno česala. Christomanus se je hotel odstraniti, toda cesar mu je namignil, naj ostane. Cesarica je pričela govoriti s cesarjem o politiki. Cesar je bil zelo resen in cesarica je skušala, da bi ga vdobrovoljila, kar se ji je posrečilo konečno. Ko je cesar odšel, je rekla cesarica: „Sedaj sem politikovala z cesarjem. Rada bi pomagala, toda čutim malo spoštovanja do politike in jo smatram ne vredno zanimanja. Ministri so samo za to, da padajo in da potem prihajajo zopet drugi.“ Potem je rekla čudnim glasom, ki se je slišal kakor notranje smehljanje: „Politiki menijo, da vodijo dogodke, a isti jih presenečajo vedno. Vse, kar se zgodi, se dogaja samo ob sebi in z naravno silo; diplomatje konstatirajo samo dejstva.“

Christomanus navaja potem nekaj izrekov cesarice: „Večina ljudij je nesrečnih, ker so v nasprotstvu z notranjo neobhodnostjo. — Kdor ne more biti srečen kakor si želi sam, mu ne preostaje drugega, nego da ljubi svojo

bôl; samo to pomirja človeka. Mir je lepota na tem svetu. Lepota je vzrok in cilj vseh stvari.“

Nekdaj je cesarica svarila Christomanusa pred spletkami dvora. „Mislil sem“, je odgovoril Christoman na to, „da ne samo baron Nopza, nego tudi grofica Festetić in vse ostalo dvorjanstvo je udano Nj. Veličanstvu tako, da se čutim jaz tukaj popolnoma varnega.“ — „O da, gotovo“, je rekla Nj. Veličanstvo cesarica, „ti so zelo udani cesarici. Morda se moram zahvaliti Bogu, da sem cesarica in kraljica, ker sicer bi mi lahko šlo zelo slabo. Ljudje ljubijo svojo cesarico zato, da morda postanejo kaj njej na ljubo.“

Nekdaj se je cesarica sprehajala s Christomanusom cele tri ure, ne da bi bila pregovorila z njim le besedico. Koncem sprehoda je rekla cesarica: „Često se mi dozdeva, kakor da sem popolnoma zagrnjena, da-si nisem. Baš kakor v nekaki notranji maškeradi v kostumu cesarice.“

Mnogokrat je cesarica govorila o smrti. Nekdaj je rekla baje: „Kaj bi bilo, ako bi kdaj utonila. Ljudje bi rekli, čemu je šla na morje po zimi, mesto da je ostala na dvoru. Mogoče pa, da se zgodi še na čudnejši način tudi celo za cesarico-kraljico. Osoda često deli zausnice.“

Dr. France Prešeren. Dne 8. svečna je poteklo 50 let, odkar je zatisnil svoje oči v starodavnem Kranju na Kranjskem dosedaj še vedno prvi slovenski pesnik — dr. France Prešeren. Ob stoletnici rojstva prihodnje leto mu postavijo v Ljubljani spomenik, — kakor znano. Odbor za postavljenje tega spomenika je izdal zopet poseben oklic, iz katerega posnemamo to-le:

„V oni dobi, ko je slovenska muza še po otroški jecala, izlival je nje ljubljenec Prešeren svoje čute v najkrasnejšo jezikovno obliko ter vstvaril Slovincem pesniški jezik, seznanil jih s pesniškimi oblikami in povzdignil slovenski jezik z one sramotne stopinje, ko je rabil le hlapcem in pastirjem, na ono odlično mesto, kjer rabi vsem slojem slovenskega naroda v zasebnem in javnem življenju.“

Prešeren je bil oni, ki je najgorkeje čutil krivico, ki se je delala slovenskemu narodu in njegaj jeziku ter je brez obzira na one kroge, katerim je bil pokrit slovenski trn v peti, in brez obzira na strahopetne miritelje med Slovenci, duška dajal žarkemu rodoljubju.

Kot pesnik pa je odprl Slovincem pristop v svetovno slovstvo. Njegove pesmi so oni književni proizvod, ki daje Slovincem pravico, postaviti se ob bok drugim mogočnim kulturnim narodom.

Prešeren bi pač lahko rekel z Vodnikom: „Dovolj je spomina, me pesmi pojo“, ali, ako Prešeren zaradi tega ne bode imenitnejši, če mu postavimo spomenik, in ne manj slaven, ako mu ga ne povzdignemo, je vendar-le naša dolžnost, da počastimo spomin pesnikov s tem, da mu postavimo spomenik — primeren ne njegovi veličini, ampak našim močem.“

Ni zadosti, da čitamo in slavimo Prešerna, treba je, da svetu pokažemo, kako vemo ceniti svoje veljake, treba je, da pokažemo narodu lik imenitnika, in da ga namestimo mlajšim rodovom za vzgled in navdušenje.

Zatorej se obrača podpisani odbor ponovno do slovenskega celokupnega naroda, da vsak po svoji moči pripomore povzdigniti pravočasno spomenik Prešernu. Pozivamo pred vsem javne korporacije slovenske, naj prednjačijo z rodoljubnim vzgledom; obračamo se do društev, da prirejajo v to svrhu veselice in akademije. Prosimo naše izobražence, da z delom dokažejo, kako cenijo pesnika. Vabimo narodno ženstvo, kateremu je pesnik slavo razglašal po svetu, da se odolži pesniku; kličemo mladino, da po možnosti pomaga proslaviti pesnika. Pozivljamo ves narod, da se odzove narodni dolžnosti.“

Kolumbovi smrtni ostanki. S Kube so prepeljali rakev s Kolumbovimi ostanki v Kadiks, kjer so rakev odprli. Našli so v njej le nekaj pepela in nekaj kosti. Parnik „Giraldo“ prepelje rakev v Seviljo, kjer jo bodo slovesno spravili v katedrali. Tako bode Kolumb že petič pokopan. Leta 1506. je v Valladolidu umrl ter bil pokopan v ondotni cerkvi. Čez 7 let so ga prenesli v samostan Las Cuevas pri Sevilji. Kralj Ferdi-

nand mu je postavil spomenik z napisom: Kraljestvu Kastiliji in Leonu je pridobil nov svet Columb. Čez 30 let pa so prepeljali rakev v San Domingo na Haiti, kjer je ostala 200 let. Ko je l. 1795. postal otok Haiti francoska last, so prepeljali ostanke Kolumba v Havanao na Kubo. Dne 15. grudna minolega leta pa je zapustila rakev Kubo.

Kmetijska visoka šola na Dunaju ima 339 učencev, in sicer 278 rednih in 61 izrednih. Na njej obstojita dva tečaja: poljedelski in gozdarski; prvi šteje 115, drugi 449 slušateljev.

Mickiewicz-eva slavnost se je vršila v Varšavi na način, ki je pokazal, da poljski narod še tiči v sponah jerobstva. Glavni guverner knez Imeretinski se ni vdeležil slavnosti, vsa slavnost je bila kratka, ter so govorila le bolj srca hvaležnega poljskega naroda. Kako je ta narod zaveden in požrtvovalen, če se gre za narodno prosveto, pove dejstvo, da se je nabralo za Mickiewiczev spomenik v 50 dneih 260.000 rubljev. Kako vse drugače nabiramo Slovenci za Prešernov spomenik!

Vabilo h koncertu, ki ga priredi pevsko društvo „Zvon“ v Šmartnem pri Litiji na korist „učiteljskemu konviktu v Ljubljani“ pod vodstvom pevovodje in nadučitelja g. Iv. Bartl-a dne 16. t. m. v salonu g. I. Wakonigga s sledečim vspevom:

1. Koncertna ouvertura; godba. 2. Nedved: Kranjska dežela; zbor z bariton-solo. 3. I. Bartl: Domu; moški in mešani zbor. 4. Arija iz opere „Puritaner“; godba. 5. V. Parma: a) Očetov blagoslov; bas-solo. b) Čestitanje; dvo-spev za sopran in alt iz opere „Grof Urh Celjski. 6. Iv. Bartl: Domovini; mešani zbor. 7. Fantazija za klarinet s spremljevanjem kvinteta. 8. Uvod: „Dopolnjeno je“ iz oratorija „Sedem besedi Izveličarja.“ 9. A. Förster: Ave Marija iz opere „Gorenjski slavček.“ 10. I. Hayden: „Nebesje oznanja“ iz stvarjenja; zbor. 11. Smetana: „Zbor vaščanov“ iz opere „Prodana nevesta.“ Začetek ob 5. uri popoldne.

Česke ljudske šole na Nižje-Avstrijskem. Dunajski Čehi so nabrali na Dunaju in v okolici več tisoč podpisov za prošnjo, naj ustanovi deželni šolski svet v Ottakringu, Hernalsu, Währingu, v Florisdorfu in v Themenau česke ljudske šole. Čehi pa so dobili za odgovor, da Čehi niso na Nižje-Avstrijskem priznan drugi narod in da češčina ni priznan deželni jdzik ter da se zato njihova prošnja odklanja! — Kakor znano, je samo na Dunaju okoli 100.000 Čehov, ki torej nimajo pravice do javne ljudske šole!

Sladkor — zdravilo. Od davna je že znano, da upliva sladkor dobrodelno na človeško zdravje in da uteši tu in tam kako slabost ali bolezen. A da je sladkor tako velikega pomena za zdravilstvo, bi človek ne verjel, ako bi ne čul izkušenih ljudi o tem govoriti. Te dni je pripovedoval v neki gostilni postaran gospod, ki je svoj čas mnogo potoval čez morje po širnem svetu in bil celo v Afriki v Kamerunskih pokrajinah. Ta gospod je pripovedoval sledeče: ko sem leta 1889.—1898. na večji trgovinski ladiji kot načelnik priplul v Kamerun, sem se dolgo mudil v močvirni pokrajini med rekama Mimi in Old Calabar. Tu sem našel hudo mrzlico Malarijo. Da bi udušil mrzlico, sem mnogo užival kinina, a vse ni nič pomagalo, bilo je tako hudo, da sem metal žolč iz sebe. Poleg tega sem trpel še neugasno žejo, proti kateri ni bilo sredstva. Naposled mi je prišlo na misel, piti — sladkorno vodo in kakor bi odrezal je mrzlica minula! Na to sem popil vsaki dan do 12 kozarcev sladkorne vode in čudo! Ta voda mi je nadomeščala vsako hrano in sem bil ob vsem tem zdrav kakor riba, dasi sem živel ob sami sladkorni vodi. Pozneje v domovini se je mrzlica ponovila in vsikdar sem jo pregnal s sladkorno vodo. Na to sem opozoril nekega zdravnika in ta je poslej z vspehom zdravil mrzlico, jetrne in žolčne bolezni s sladkorno vodo. Mogoče, da to poročilo najde posnemalcev. Tudi glede nekaterih živčnih bolezni in bolezni srca je sladkorna voda dobro sredstvo in zdravniki jo večkrat priporočajo.

Otroška igrišča na strehah. V New-Yorku so začeli napravljati igrišča in telovadnice za šolarje na strehah

učilnic. Na ta način se prihrani v pritličji prostor v druge namene. Amerikanci so torej še najpraktičnejši ljudje na svetu.

Časopis „der Süden“, glasilo za izobraževalne politične in gospodarske koristi hrvaškega in slovenskega naroda, priporočamo kot najboljši časopis za oglase razne vrste, ker je razširjen v najboljših in imovitejših krogih med Hrvati in Slovenci in tudi drugod. Cena oglasom (inserterom) je zelo nizka. Časopis se daje na ogled zastonj. Upravništvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, degovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemavec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.
5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
8. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
9. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
10. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
11. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
12. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
13. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.

14. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohlštvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.

Banka „Slavija“ v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezislovenskih učiteljskih društev.“

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Moka iz mlina
Vinka Majdiča v Kranju

se oddaje po **en gros**-cenah
v plombiranih vrečicah po **10 in 25 kil**
v prodajalni
Maksa Domicelj-a
v Ljubljani, na Rimski cesti
vis-a-vis Gorupovim hišam.

➔ Dostavljanje na dom brezplačno. ➔

Plombe originalne mlinске!

Moka se oddaje tudi v vrečah po 50, 85 in 100 kil.

Opozarja se, da priznani izvrstni izdelek prvega domačega našega mlina dandanes tudi na tujem uspešno tekmuje z izdelki vseh ogrskih mlinov.

Fr. Čuden
urav v Ljubljani
Mestni trg št. 25 nasproti rotovžu
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih
žepnih in stenskih ur
budilnikov, prstanov,
uhanov, šivalnih strojev
od 25 gld. naprej,
biciklov od 100 gld. naprej.
Popravila se izvršujejo natančno in točno.
Novi cenovniki na zahtevanje franko in zastonj.

GRIČAR & MEJAČ
LJUBLJANA
Prešernove ulice št. 9
priporočata svojo
bogato zalogo izgotovljene
moške in ženske obleke
v vsaki velikosti ter najboljše
perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri izvršujejo se točno in ceno na Dunaju

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko in zastonj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Na zahtevanje se pošilja brezplačno
ilustrovani cenik
za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane
harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča tvrdka:

(2) **Jos. Lenarčič & Comp.**
na Vrhniki pri Ljubljani.

➔ Ne zabite „Učiteljskega konvikta“! ➔

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.